

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Ուսուցչի համագործակցությունը սովորողների ծնողների կամ նրանց օրինական ներկայացուցիչների հետ՝ սովորողների կրթության կամգակերպման եւ ընտանեկան դաստիարակության հարցերում

«Երեւանի Ջորջ Դունայանցի անվան հ. 154 հիմնական դպրոց» ՊՈԱԿ-ի դասվար՝ Գայանե Հովսեփյան

Ղեկավար՝ Ելենա Ջիլավյան

ԵՐԵՎԱՆ 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն-----	3
Ուսուցչի համագործակցությունը սովորողների ծնողների կամ նրանց օրինական ներկայացուցիչների հետ՝ սովորողների կրթության կամզակերպման եւ ընտանեկան դաստիարակության հարցերում-----	5
Ամփոփում-----	15
Եզրակացություն-----	15
Օգտագործված գրականության ցանկ-----	16

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

«Սովորական ուսուցիչը պատմում է,
Լավ ուսուցիչը՝ բացատրում է,
Բարձրակարգ ուսուցիչը ցույց է տալիս,
Հանճարեղ ուսուցիչը ոգեշնչում է»:

Ուիլյան Ուորդ

«Ինչու՞ ես ասեմ երեխային այսօրվա վատի համար, ես նրան կսիրեմ այն լավի համար, ինչը նրա մեջ դաստիարակելու եմ վաղը»:

Վ. Ա. Սուխոմլինսկի

Դեռեւս հին ժամանակներից երեխաների դաստիարակության գործում առաջնությունը տրվում էր ուսուցիչներին՝ անտեսելով սովորողի ընտանեկան կրթական միջավայրի առանձնահատկությունները: Այժմ, երբ երեխայի հետ փոխգործակցության օպտիմալ մոդելը ուղղված է անձին, ուսուճական հաստատությունում կրթական ծրագրերը պետք է իրականացվեն՝ հաշվի առնելով սովորողի անհատականությունը: Իսկ ինչպես հայտնի է, անհատականությունը ձեւավորվում է ընտանիքում, քանի որ երեխան իր ժամանակի մեծ մասն անցակցնում է ընտանիքում, եւ նրա զարգացման վրա մեծ ազդեցություն ունի ընտանեկան միջավայրը: Հիմնական բնավորության գծերը կա՛մ գենետիկորեն դրված են, կա՛մ ձեւավորվում են ծնողների ազդեցության տակ մանկության տարիներին: Բայց դա չի

նվազեցնում դպրոցի դերը անհատի ձեւավորման եւ դաստիարակության գործում: Այն սերմերը, որոնք ցանվել են ծնողների կողմից, կարող են հավասարապես սպանվել կամ բողբոջել դպրոցական միջավայրում՝ դասարանի թիմի, ուսուցիչների եւ դասվարի ազդեցության տակ: Այդ իսկ պատճառով պետք է իրականացնել համագործակցություն ուսուցչի, սովորողի ընտանիքի հետ: Եւ այդ համագործակցությունը գնալով դառնում է ավելի արդիական եւ պահանջված: Դպրոցի եւ ընտանիքի համագործակցությունը իրենից ներկայացնում է նպատակաուղղված եւ երկարատեւ աշխատանք, որն էլ իր հերթին ենթադրում է գործողությունների մի ամբողջական համակարգ՝ ուղղված սովորողի կրթական կարիքների ու պահանջմունքների վերլուծությանն ու բարելավմանը: Ուսուցչի եւ սովորողի ծնողի կամ նրա օրինական ներկայացուցչի հետ համագործակցությունը պետք է իրականացվի՝ հաշվի առնելով բարձր մարդկային որակները, էթիկայի նորմերը: Ինչպես ասել է ռուս մեծ ուսուցիչ Սուխոմլինսկին. «ընտանիքում արմատներ են զգվում, որոնցից աճում են ճյուղեր, ծաղիկներ եւ պտուղներ: Դպրոցի մանկավարճական իմաստությունը կառուցված է ընտանիքի բարոյական առողջության վրա»:

Բնական է, որ մարդկանց մեծամասնությունը դպրոցով հետաքրքրված է այնքանով, որքանով այն վերաբերում է այնտեղ սովորող իրենց երեխաներին: Հետեւաբար հանրակրթական ուսուժական հաստատություններում սովորողների արդյունավետ դաստիարակչական գործընթացի կազմակերպման համար կարեւոր է պահպանել ծնող-դպրոց կապը, որը կնպաստի երեխաների ուսուցման գործընթացի զարգացմանը, կբարձրացնի երեխաների կրթության եւ դաստիարակության մակարդակը: Բացի շարադրածից, հարկ ենք համարում նշել, որ ընտանիքը պատմականորեն եղել է լուսավորման եւ հիմնական այն սոցիալական ինստիտուտը, որն ապահովել է հասարակության վերարտադրությունը: Ընտանիքն է ձեւավորում անհատի զարգացումը նրա բոլոր դրսեւորումներով՝ ֆիզիկական, մտավոր, բարոյական եւ հոգեւոր:

**ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ
ԾՆՈՂՆԵՐԻ ԿԱՄ ՆՐԱՆՑ ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԵՏ՝
ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԿԱՄՁԱԿԵՐՊՄԱՆ ԵՒ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ
ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒՄ**

«Բոլոր երջանիկ ընտանիքները նման են իրար,
յուրաքանչյուր դժբախտ ընտանիք դժբախտ է յուրովի»:

Լ. Ն. Տոլստոյ

Ընտանիքում են ձևավորվում հասարակությունում ընդունված նորմերի ընկալումը, հասարակական գործունեության ու աշխատանքի նկատմամբ վերաբերմունքը եւ այլն: Դեռեւս հնագույն ժամանակներից մեր ազգի համար ընտանիքը կարեւոր, նույնիսկ առաջնային տեղ է գրավել: Ընտանիքի շորհիվ մենք, ենթարկվելով դարերի փորձությանը եւ կրելով ժամանակի ազդեցությունը, շարունակում ենք պահպանել մեր ազգային նկարագիրը: Ընտանիքը համարվում է կարեւոր գործոն անհատի սոցիալական ստատուսի գնահատման համար: Կարելի է ասել, որ հայկական ընտանիքում դրսևորվում են ընտանիքը բնութագրող հատկանիշները: Այսինքն, մեզ մոտ մեծ է ընտանիքի դերը սովորույթների, արժեքների, նորմերի փոխանցումն ապահովելու գործընթացում: Հենց ընտանիքում են ձևավորվում մեր դավանանքի, ազգի պատկանելիության զգացումը: Ընդհանուր ասած՝ հայկական ընտանիքը հիմքն է մեր հասարակության ձևավորման ու զարգացման համար: Անցած դարի վերջին 20-

ամյակից հայկական ավանդական ընտանիքի մոդելն ու հասարակական ընկալումները սկսել են փոխվել: Դրան նպաստել են նաև տարածաշրջանում պատերազմները, դրանց հետևած տնտեսական ու սոցիալական ցնցումները: Հայ ընտանիքի կայուն հիմքերի թուլացումը տեղի է ունենում նաև մեր օրերում՝ հատուկ, նորաձե փոփոխությունների ազդեցության ներքո: Փորձեր են արվում «զլոբալացնել» հայկական ավանդական ընտանիքն ու ընտանեկան ավանդույթները: Օտար բարքերի անարգել թափանցումը Հայաստան, դեռևս ոչ լիարժեքորեն ձեռնարկած հասարակական հարաբերությունները, ընտանիքի վերաբերյալ ազգային բովանդակությամբ պետական օրենքերի անբավարարությունը ժամանակակից հայ ընտանիքը կանգնեցրել են մի շարք լուրջ խնդիրների առջև, որոնք խորը մտահոգության տեղիք են տալիս: Այդ երևույթների հիմնական պատճառ է հանդիսանում ազգային արժեհամակարգի փոփոխությունը: Հայ ազգը դարեր շարունակ ուներ իր որոշակի արժեքային համակարգը, որոշակի բարոյական նորմերը, որոնց հետևում էր հանրությունն իր ազգային առօրյա կյանքի ընթացքում: Մերօրյա ժամանակներում, այսպես կոչված «հին նորմերի» հետևորդները համարվում են հետամնաց եւ որակվում են որպես հին մտածելակերպի կրողներ: Այսօր երիտասարդների մոտ ընտանիք հասկացողությունն իր ավանդական արժեքը չունի, որովհետև ընտանիք ստեղծելու միտումը փոխվել է հանրային կենսաընկալման մեջ: Այսօր Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական պայմաններում, երիտասարդ ընտանիքը հնարավորություն չունի բնակարան ձեռք բերելու, որի պատճառով նաև հետաձգում են ամուսնությունները: Նաև երեխաների թիվը երիտասարդ ընտանիքներում խիստ նվազագույնի է հասցվել: Հաճախ երիտասարդ ընտանիքներին օգնում են նրանց ծնողները: Երբեմն դա լինում է ֆինանսական օգնության տեսքով: Այդ պատճառով ծնողները, երբեմն նույնիսկ բարեկամները, իրենց պարտքն են համարում երիտասարդների ընտանեկան խնդիրները լուծողի դերը ստանձնել: Այսօր վտանգված է հայ ընտանիքի ամրությունը, հետևապես՝ խարխլվում են մեր ազգային հիմքերը: Եթե նախկինում հայոց կենցաղին գրեթե խորթ էր ամուսնալուծությունը, ապա մեր

օրերում այն զգալիորեն աճել է: Հատկապես անհանգստացնող է այն փաստը, որ ամուսնալուծությունների մեջ մեծ տեղ են զբաղեցնում երիտասարդ ընտանիքները: Դրա պատճառները բազմազան են, բայց այդ ամենի հետեւանքով մենք ունենում ենք միայնակ մայրերի եւ անօթեւան երեխաների թվի աճ: Սա լուրջ խնդիր է մեր հասարակությունում ընտանիքների պահպանման համար: Տեղեկատվական միջոցների զարգացման, նաեւ գլոբալացման հետեւանքով ինֆորմացիայի աճող հոսքերը մեծ ազդեցություն են ունենում մեր հասարակության մտածելակերպի վրա: Այլ ազգերին բնորոշ նորմերից մի շարք արժեքների ընդօրինակումը հատկապես երիտասարդների շրջանում հիմք են ծառայում մեր արժեքների թուլացման համար, ինչը նաեւ հանդիսանում է ամուսնալուծությունների թվի աճի պատճառներից մեկը: Ընտանիքների թվի նվազման որպէս կարեւոր հետեւանք է հանդիսանում ծնելիության նվազումը, ինչ բացասականորեն է ազդում մեր երկրի տնտեսության վրա: Այն հանգեցնում է մարդկային կադրերի նվազման, ներքին աշխատաշուկայում առաջարկի եւ պահանջարկի անհամապատասխանության, որը հանգեցնում է արտադրողականության նվազման: Գիտնականները նշում են նաեւ մի հետաքրքիր կախվածություն. այն երկրների երիտասարդները, որտեղ բարձր է գնահատվում ջանասիրաբար աշխատելու եւ նյութական հաջողության հասնելու էթիկան, հաճախ համապատասխանում են «ընտանեկան ուղղվածությամբ» մոդելին: Պանդիսությունը հայոց դարավոր ցափս է՝ իր բոլոր անցանկալի հետեւանքներով: Այսօր էլ երկրից մեկնած շատ հայորդիներ, լքելով ընտանիքը, ամուսանում են օտարների հետ: Եթե առաջներում արտագնա աշխատանքի մեկնում էին միայնակ, ապա այսօր մեկնում են ընտանիքներով: Դա արտաքուստ ունի իր դրական կողմը՝ ամուսնիները միասին են լինում, եւ հիմնականում բացառվում է ամուսնու կոմից նոր ընտանիք կազմելու հնարավորությունը: Բայց, իրականում, նորաստեղծ շատ ընտանիքներ կտրվում են հայրենիքից, երկիրը դատարկվում է, ազգը զրկվում է երիտասարդ, եռանդուն աշխատուժից: Երեխաները հաճախում են օտարալեզու դպրոցներ, զրկվում մայրենի լեզվով կրթություն ստանալու հնարավորությունից, կտրվում են ազգային

արմատներից: Անցած դարի վերջին քսանամյակից սկսած՝ հայ ավանդական ընտանիքի մոդելն ու հասարակական ընկալումները սկսել են փոփոխվել: Նորաձեռնեֆորմների եւ արդի սոցիալ-տնտեսական պայմանների ազդեցության ներքո տեղի են ունենում հայ ընտանիքի ավանդական հիմքերի թուլացում ու ազգային արժեքահամակարգի փոփոխություն: Ծնելության նվազման պատճառով նվազագույնի է հասել երիտասարդ ընտանիքներում երեխաների թիվը, զգալիորեն աճել է ամուսնալուծությունների, միայնակ մայրերի եւ անօթեւան երեխաների թիվը:

Կրթության, ուսուցման եւ ընտանեկան դաստիարակության շրջանակներում կարելու է պահպանել ծնող-դպրոց-դասվար կապը, որը կնպաստի երեխաների ուսուցման գործընթացի զարգացմանը, կբարձրացնի երեխաների կրթության եւ դաստիարակության մակարդակը:

Դասվարի եւ ծնողների համագործակցության բովանդակությունն իր մեջ երեք հինական ուղղություններ է ներառում՝ ծնողների հոգեբանամանկավարժական տեղեկացվածությունը, նրանց մասնակցությունը ուսումնա-դաստիարակչական գործընթացին եւ նրանց մասնակցությունը դպրոցի կառավարմանը:

Ծնողների հոգեմանկավարժական տեղեկացվածությունը ենթադրում է ընտանիքների հետ աշխատանքի հետեւյալ ձևերի կազմակերպում.

- ծնողական համալսարաններ,
- կոնֆերանսներ,
- անհատական եւ թեմատիկ խորհրդատվություններ,
- ծնողական ժողովներ,
- սեմինարներ:

Ծնողներին դասարանի ուսումնադաստիարակչական աշխատանքներին կարելի է ներգրավել՝ կազմակերպելով գործուեության հետեւյալ ձևերը.

- Երեխաների ու ծնողների ստեղծագործության օրեր,
- Բաց դասեր ու արտադասարանական միջոցառումներ,
- Մասնակցություն դպրոցի ու դասարանի աշխատանքներին,
- Ծնողական հսկողության սահմանում դասարաններում:

Ծնողների մասնակցությունը դպրոցի ուսումնադաստիարակչական գործընթացի կառավարմանը կարելի է կազմակերպել հետևյալ ձևերով.

- Դասարանի ծնողների մասնակցությունը դպրոցի խորհրդի աշխատանքներին,
- Դասարանի ծնողների մասնակցությունը ծնողական խորհրդի աշխատանքներին
- Ծնողի մասնակցությունը դպրոցի կազմակերպչական աշխատանքներին:

Օգտագործելով համագործակցության եւ գրույցի մեթոդը ` դասը կարելի է անցկացնել ավելի հետաքրքիր` ծնող-ուսուցիչ-աշակերտ կապը պահելով: Տառուսուցման ժամանակ շատ մեծ ազդեցություն ունի նաեւ ծնողը: Դասը հետաքրքիր եւ յուրօրինակ ներկայացնելու համար դասին կարելի է ներգրավել ոչ միան աշակերտներին այլ նաեւ ծնողներին: Ամեն մի տառի ներկայացման ժամանակ աշակերտը եւ ծնողը միասին դասին հաղորդում են հետաքրքիր, բովանդակալից, յուրահատուկ տեսք` համագործակցելով ուսուցչի հետ: Այն ունենում է դրական արդյունք եւ երեխայի մեջ օրվա դասը ավելի տպավորիչ է դառնում:

Դասվարը մեծ ուշադրություն պետք է դարձնի դասարանի ծնողների տեղեկացվածությանը, որը օգնում է մանկավարժական մտածելակերպի եւ դաստիարակչական հմտությունների ձեւավորմանը: Ծնողների մասնակցության ձևերից մեկը դպրոցի եւ դասարանի ծնողական խորհրդի գործունեությունն է: Ծնողական խորհրդի անդամներ են դառնում ամենաակտիվ եւ փորձառու ծնողները: Ծնողական խորհրդի նիստերը անց են կացվում ամիսը մեկ անգամ, սակայն անհրաժեշտության դեպքում կարելի է անցկացնել նաեւ երկու անգամ: Դասարանի ծնողական խորհրդի ներգրավում է ծնողների արտադասարանական միջոցառումների կազմակերպման ու անցկացման գործերին:

Երեխաների ընտանիքների ուսումնասիրությունը դասվարին հնարավորություն է տալիս ավելի լավ ճանաչելու երեխային, հասկանալու նրա ընտանեկան դրությունը, ճանաչելու նրա ավանդույթները, հոգևոր արժեքները, ծնողների եւ երեխաների փոխհարաբերությունները եւ այլն: Ընտանիքների ուսումնասիրության համար դասվարը կարող է հոգեբանամանկավարժական հայտորոշման տարբեր մեթոդներ կիրառել, օրինակ զրույցներ, թեստեր, հարցաթերթիկներ, գործնական եւ ինտերակտիվ խաղեր, սեմինարներ:

Գործնական աշխատանքի տարբեր ձևերը հնարավորություն են տալիս ծնողներին պարզելու, թե երեխաների դաստիարակության հարցում ինչն է իրենց հաջողվում, ինչն ուղղելու կարիք ունի եւ ինչն է թերի փում: Ցանկացած ծնող պետք է գիտակցի, որ երեխայի դաստիարակության հիմնաքարը դրվում է ընտանիքում: Երբեմն ծնողները հրաժարվում են մասնակցել ծնողական ժողովներին եւ խուսափում են դասվարի հետ հանդիպելուց: Սակայն չպետք է զարմանալ, քանի որ հաճախ ծնողական ժողովներն ու հանդիպումները վերածվում են վեճի, որտեղ ոտնահարվում է ծնողի արժանապատվությունը: Դասվարը պետք է միշտ հիշի եւ հասկանա, որ ծնողական ժողովի նպատակը դասարանում ծագած խնդիրների քննարկումն ու ծնողների օգնությամբ այդ խնդիրների լուծման ուղիները գտնելն է:

Թեմատիկ եւ անհատական խորհրդատվություն անց է կացվում ծնողների ցանկությամբ կամ դասվարի խորհրդով, եթե ծնողները երեխայի դաստիարակության ընթացքում բախվում են խնդիրների, որոնք ի վիճակի չեն ինքնուրույն լուծելու կամ խուսափում են դժվար իրավիճակերում որեւէ որոշում կայացնելուց: Նմանատիպ խորհրդատվություններին պետք է մանրակրկիտ նախապատրաստվել: Այդ ընթացքում անհրաժեշտ է զրուցել երեխայի, նրա մտերիների եւ մանկավարժների հետ, ընդ որում դա պետք է կատարել շատ զգույշ եւ խելացի կերպով: Յուրաքանչյուր խորհրդատվություն ենթադրում է ոչ միայն խնդիրների քննարկում, այլ նաեւ գործնական խորհուրդներ այդ խնդիրների լուծման վերաբերյալ: Միշտ չէ, որ դասվարը

ի վիճակի է նմանատիպ խորհրդատվություններ անցակացնել, ուստի երբեմն հարկ է լինում այս խնդիրների լուծմանը ներգրավել նաև այլ մասնագետների:

Խորհրդատվություն անցկացնելիս պետք է իմանալ.

- Խորհրդատվությունն անց է կացվում ծնողների, երեխայի եւ դասվարի խնդրանքով,
- Քննարկվող խնդիրը դասվարին պետք է հայտնի լինի, որը նա պարտավոր է ուսումնասիրել տարբեր տեսանկյուններից՝ երեխայի, ծնողների, մանկավարժների,
- Խորհրդատվության ընթացքում անհրաժեշտ է հնարավորություն տալ շահագրգիռ կողմերին՝ արտահայտելու իրենց տեսակետներն ու վերաբերմունքը խնդրի վերաբերյալ,
- Խորհրդատվության մասնակիցները, որոնք փորձում են օգնել ծնողներին, պետք է մանրամասն ծանոթ լինեն քննարկվող խնդրին,
- Խորհրդատվությունը պետք է անցնի բարեկամական մթնոլորտում, առանց սպառնալիքների եւ վիրավորանքների,
- Խորհրդատվության ընթացքում անհրաժեշտ է նաև ներկայացնել երեխայի բոլոր դրական հատկանիշները, ապա նոր միայն խոսել եղած խնդիրների մասին,
- Խորհրդատվության ընթացքում երբեք չի կարելի մի երեխայի համեմատել մյուսի հետ, այլ հատկավոր է միայն խոսել նրա նախկին հատանիշների եւ հաջողությունների մասին եւ դրանք համեմատել ներկայիս տերությունների եւ դժվարությունների հետ,
- Խորհրդատվության ընթացքում մասնագետները, մանկավարժներն ու դասվարը պետք է ծնողներին գործնական խորհուրդներ տան,
- Խորհրդատվությունը պետք է լինի հեռանկարային ու նպաստի ընտանիքում ծագած խնդիրների դրական լուծմանը,

- Խորհրդավորության արդյունքները չպետք է քննարկման առարկա դառնան կողմնակի մարդկանց համար:

Դասվար-ծնողներ հանդիպումը պետք է իր մեջ ներառի հետևյալ հինգ կարևոր բաղադրիչները.

1. Դասարանի աշակերտների առաջադիմության վերլուծություն:

Դասվարը ծնողներին ներկայացնում է դասարանի ուսումնական գործունեության ընդհանուր արդյունքները: Նախապես պետք է զգուշացնել ծնողներին, որ նրանք իրենց հետաքրքրող մասնավոր հարցերը կարող են տալ միայն անհատական հանդիպման ժամանակ: Ծնողական ժողովի մասնակիցներին ներկայացնելով դասարանում դասավանդող ուսուցիչների կարծիքը, հայտնելով նրանց այս կամ այն եզրակացությունը՝ դասվարը պետք է զերծ մնա իր սուբյեկտիվ կարծիքն ու վերաբերունքն արտահայտելուց:

2. Դասարանում տիրող սոցիալ-հոգեբանական մթնոլորտի ներկայացում:

Դասվարը ներկայացնում է տարբեր իրավիճակներում երեխաների վարքի վերաբերյալ իր դիտարկումները: Քննարկման թեման կարող են լինել նաև աշակերտների փոխհարաբերությունները, նրանց խոսքը, արտաքին տեսքը եւ շատ այլ հարցեր: Ծնողները պետք է հասկանան, որ դպրոցը սոցիալականացման այն ինստիտուտն է, ուր երեխաները այլ մարդկանց հետ համագործակցելու փորձ են ձեռք բերում, որն ավելի կարևոր է, քան գիտելիքների քանակը: Ավելորդ է հիշեցնել դասվարներին, որ նրանք պետք է խիստ նրբանկատ լինեն, խուսափեն բացասական գնահատականներ տալուց երեխաներին ու, առավել եւս, նրանց ծնողներին: Ծողովի բաժինը չի կարելի վերածել աշակերտների «մեղքերի» թվարկման ժամի:

3. Հոգեբանամանկավարժական խորհրդավորություն:

Անհրաժեշտ է հասկանալ, որ ծնողների հոգեբանամանկավարժական մակարդակի բարձրացումը դասվարի աշխատանքի գլխավոր խնդիրներից

մեկն է: Դրա համար կարելի է ծնողներին ծանոթացնել մանկավարժական գրականության նորություններին, կազմակերպել կլոր սեղաններ, կինոդիտումներ, այցելել ցուցահանդեսներ եւ այլն:

4. Կազմակերպչական աշխատանքների քննարկում:

Կազմակերպչական աշխատանքների քննարկումը բաղկացած է երկու բաղադրիչների՝ կատարած աշխատանքի հաշվետվություն եւ տեղեկություն ընթացիկ գործերի վերաբերյալ: Պետք է նշել, որ բոլոր ֆինանսական հարցերը հարկավոր է նախապես քննարկել ծնողական խորհրդի հետ:

5. Անհատական գրույց ծնողների հետ:

Դասվարի ուշադրության առարկան այն երեխաների ծնողներն են, ովքեր ուսման եւ զարգացման որոշ խնդիրներ ունեն: Դժվարություն է առաջացնում այն փաստը, որ նման աշակերտների ծնողները, խուսափելով քննադատություններից, ծնողական ժողովներին չեն ներկայանում: Դասվարը պետք է օգնի նրանց հասկանալու, որ այստեղ երեխային ոչ թե դատում են, այլ փորձում են օգնել: Դասվարի համար առանձնակի մտահոգություն են ներկայացնում «դժվար» երեխաները եւ այն աշակերտները, որոնք մշտապես հետ են մնում որոշ ուսումնական առարկաներից: Ուսումնական տարվա սկզբում դասվարը պետք է դասավանդող ուսուցիչների ուշադրությունը հրավիրի այն երեխաների վրա, որոնց վարքը անբավարար է: Երեխաների վատ պահվածքը կարող է կապված լինել ընտանեկան խնդիրների, երեխայի առողջության, հաղորդակցման դժվարությունների եւ բնավորության առանձնահատկությունների հետ: Դրա համար դասվարը կարող է դպրոցի ղեկավարության հետ համատեղ կազմակերպել եւ անցկացնել քննարկումներ մանկավարժների հետ՝ «Իմ դասարանի դժվար երեխաները» թեմայով: Այսպիսի նիստերին ներկա են լինում դասավանդող ուսուցիչները,

դասվարը եւ դպրոցի ղեկավարությունը, որոնց նպատակն է քննարկել եւ գտնել երեխաների ուսման եւ վարքի խնդիրների լուծման ուղիները: Խնդրահարույց աշակերտների հետ տարվող աշխատանքները կազմակերպելիս անհրաժեշտ է՝

- Երեխայի ծնողներին հրավիրել անհատական եւ թեմատիկ զրույցների,
- Այցելել երեխաների ընտանիքները, ուսուժաստիբել նրանց կենցաղային պայմաններն ու ընտանեկան դրությունը,
- Երեխաների համար կազմակերպել լրացուցիչ պարապմունքներ, դասավանդող ուսուցիչների խորհրդատվություն եւ դասընկերների օգնություն,
- Ներգրավել աշակերտներին ֆակուլտատիվների ու խմբակների աշխատանքներում,
- Ներգրավել երեխաներին առարկայական միջոցառումների եւ երեկույթների կազմակերպմանը,
- Անցկացնել թեմատիկ դասղեկական ժամեր եւ այլն:

Ծնողների եւ ուսուցիչների իրական համագործակցանք միշտ հետեւում են դրական արդյունքներ, ձեւավորվում է փոխադարձ վերահսկողություն, ծնողները եւ ուսուցիչներն աշխատում են որպես մեկ խումբ, որպեսզի յուրաքանչյուր երեխայի համար ստեղծվեն հետաքրքիր ուսուցման փորձառություն, երեխաները շահում են մեծահասակների համագործակցող խմբի հետ:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Դասը հասկանալի եւ ըմբռնելի է դառնում՝ պահպանելով ծնող-ուսուցիչ-աշակերտ կապը: Համագործակցության մեթոդը ամենաարդյունավետ մեթոդներից մեկն է, որը անպայման տալիս է իր դրական արդյունքը: Մեթոդը կարելի է կիրառել հաճախ: Պահպանելով լավ հարաբերություններ ծնողների հետ, ուսուցման գործընթացը դառնում է ավելի հետաքրքիր:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

«Մխակված աշակերտի վրա մի բարկանա, որովհետեւ հիվանդն իր կամքով չի հիվանդանում»

Ե. Կողբացի

Հասարակության մեջ կատարվող արմատական փոփոխությունները էական ազդեցություն են ունենում նաեւ դպրոցի վրա: Առավել դժվար իրավիճակներում են հայտնվում երեխաները, որոնք այդ անցումային շրջանում ավելի շատ են զգում խորհրդի, օգնության, քնքշանքի եւ պաշտպանության կարիք: Աճող սերնդի ճակատագիրը կախված է դաստիարակության կայուն համակարգից: Այդպիսի համակարգ ստեղծելու համար ուսուժասական հաստատությունները պետք է մի շարք հիմնախնդիրներ լուծեն, որոնցից են դաստիարակության գործընթացի զարգացումը, մանկավարժական կազմի համալրումը վերապատրաստված մասնագետներով եւ այլն: Աշխատանքում մենք ներկայացրեցինք դասվար-ծնող-դպրոց կապի

անհրաժեշտությունը, եւ այդ կապի ազդեցությունը երեխաների ուսուցման եւ դաստիարակության գործընթացի վրա: Արդեն ապացուցված է, որ դաստիարակությունը հաջողություն է ունենում, եթե ընտանիքի հետ տարվող աշխատանքն ու երեխայի դաստիարակությունը կատարվում են միաժամանակ: Դրա համար դասվարը պետք է ծնողների հետ նախապատրաստական գործունեություն ծավալի, քանի որ այսօրվա պայմաններում առանց ընտանիքի հետ հիմնական աշխատանքի, հնարավոր չէ արդյունավետ աշխատել դասարանի հետ: Չէ՞ որ աշակերտների ընտանիքները նույնանման չեն. տարբեր են նրանց սոցիալական պայմանները, երեխաների նկատմամբ վերաբերմունքն ու բարոյական նորմերը: Իսկ այդ ամենն ազդում են երեխայի առողջության, հոգեվիճակի, ուսման եւ ինքնուրույնության վրա:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Կ. Դ. Ուշինսկու մանկավարժական հայացքները
2. Ռ. Մուրադյան, Դասղեկ, նոր մոտեցումներ դաստիարակչական աշխատանքներում, Երևան, Գիտություն, 2007, էջ 192
3. Մանկավարժություն [URL://http://www.northern.am/index.php](http://www.northern.am/index.php)
4. Инклюзивное образование в России